

CHILE BULLETINEN

Nummer 6 1977

Årgang 5

Pris 3 kr

SÄPO slår mot JCR

● Motståndsrörelser som är med i det latinsamerikanska Junta Coordinadora Revolucionaria (JCR) ska stämplas som terroristorganisationer. Det begär Rikspolisstyrelsen i det senaste angreppet på antiimperialistiska flyktingar i Sverige.

● Det skulle innebära att medlemmar i MIR (Chile), ERP (Argentina), MLN (Uruguay) och ELN (Bolivia) när som helst kan kastas ut ur landet med stöd av den så kallade »terroristlagen».

● Det skulle också hota solidaritetsorganisationer typ Chilekommittén. Registreringar, bevakning, telefonavlyssning skulle bli helt lagligt.

● Den här gången måste vi protestera både av solidaritet – och självbevaringsdrift...

Rikspolisstyrelsen (RPS) lämnade in sin begäran, en hemligstämplad promemoria, i april i år. RPS påstod där att organisationerna planerade terroristdåd i Europa. Enligt Aftonbladet (19/8 1977) skulle regeringen ha avslagit begäran. Men än så länge finns det inget offentligt beslut.

Strategiskt

Det var ett i strategiskt valt läge som RPS kom med sin begäran. I april i år inleddes den s k terroristaffären och man lyckades få flera utländska medborgare, däribland tre latinamerikaner utvisade enligt »terroristlagen». RPS försökte alltså rida på de stämningar som fanns i samband med detta när man lämnade sin PM till regeringen.

Vad skulle det då betyda om regeringen lät sig påverkas av RPS och gå med på att klassa JCR som en terroristorganisation?

För det första skulle då samtliga medlemmar och sympatisörer till dessa organisationer betraktas som potentiella terrorister. Flera av de latinsamerikanska flyktingarna i Sverige är eller har varit medlemmar eller sympatisörer till organisationerna. Enligt lagen finns det möjlighet att utvisa utländska medborgare, eller om det inte går (p g a att det inte finns något land att skicka dem till), att ställa dem under hård bevakning i Sverige.

För det andra skulle svenska medborgare som sympatiserar med dessa organisationer, t ex

många av Chilekommitténs medlemmar, likaledes kunna bevakas, registreras, telefonavlyssnas etc.

Polissamarbete

»Terroristlagen» kom till 1973 som ett led i ett internationellt samarbete för att bekämpa terroristorganisationer. Många menade att huvudsyftet med lagen istället var att slå mot antiimperialistiska rörelser, eftersom den vanliga brottsbalken mycket väl kunde användas mot terrorism. Lagen integrerades 1976 i utlänningslagen och modifierades samtidigt något.

Regeringen är helt hänvisad till RPS när det gäller informationer om de personer som begärs utvisade. Formellt går det också så till att RPS begär

hos regeringen att olika personer ska utvisas. Det utredningsmaterial som RPS då lägger fram bygger oftast på informationer från Västtyska respektive Franska säkerhetspolisen, eller från internationellt polissamarbete inom t ex Interpol, där flera av världens fascistdiktaturer, bl a Chile, Argentina och Paraguay är representerade.

Varifrån är uppgifterna?

Man kan verkligen fråga sig varifrån uppgifterna egentligen kommer att organisationerna i JCR skulle planera terroristdåd.

Mycket tyder på att de har sitt ursprung just hos de polisorganisationer i Latinamerika

som leder det kontrarevolutionära arbetet och som tillhör JCR:s värsta fiender. Där finns t ex den argentinska säkerhetspolisen som har påstått att argentinska gerillaorganisationer skulle ha ett samband med kidnappningen av en hög FIAT-chef i Frankrike för en tid sedan.

Vad döljer sig bakom de hemligstämplar som RPS och regeringen satt på handlingar i såna här frågor? Lättar man på förlåten kanske det visar sig att den svenska regeringen och t ex juntan i Chile får bygga sina beslut på informationer från samma källa: den latinamerikanska säkerhetspolisen.

Kontroll i Sverige

Rikspolisstyrelsen bedriver dessutom ett eget spaningsarbete i Sverige för att kontrollera »misstänkta» organisationer. Så här stod det redan i den utredning som låg till grund för den s k terroristlagen:

»Rikspolisstyrelsens säkerhetsavdelning har en särskild enhet för utlänningskontroll. Inom denna enhet sker ett kontinuerligt arläggande att de utländska extremistiska grupperna i Sverige, såväl i fråga om deras sammansättning och karaktär som beträffande deras verksamhet.

Kartläggningen bygger på informationer från olika håll, förutom upplysningar i öppna källor, uppgifter som i olika sammanhang lämnas av enskilda perso-

ner eller som befordras till den svenska polisen inom ramen för det internationella polisamarbetet» (Åtgärder mot vissa våldsdåd med internationell bakgrund, Ds Ju 1972:35)

Lista över »misstänkta»

Rikspolisstyrelsen för en lista över »misstänkta terrorister». Personer som finns upptagna på den listan kan avvisas eller utvisas utan rättegång från Sverige. Informationsunderlaget för listan kommer till stor del från utländska säkerhetspolisorganisationer. I lagen står att endast personer tillhörande organisationer som regeringen betraktar som terroristorganisationer får finnas med på listan. F n är det fyra organisationer: japanska Röda Armén, västtyska Röda Armén-Fraktion, palestinska Svarta September och kroatiska Ustasja.

Efter RPS begäran att JCR ska föras till dessa fyra finns det stor anledning tro att personer tillhörande olika latinamerikanska befrielseströrelser är registrerade av RPS. Klart är att RPS anser JCR vara en »terroristorganisation». Det står också klart att RPS tillsammans med andra polisorganisationer försöker slå mot rörelserna i JCR. När inte gorillorna i Latinamerika klarar av att krossa dem begär de hjälp från sina europeiska kollegor. RPS ställer villigt upp för att förfölja latinamerikanska flyktingar i Sverige.

Krister Nilsson

ÖPPET BREV TILL OLA ULLSTEN:

Chilekommittén är upprörd över pressens uppgifter att SÄPO begärt att regeringen skulle klassificera Junta Coordinadora Revolucionaria (JCR) som terroristorganisation.

En tillstyrkan av SÄPOs begäran skulle vidare innebära att de tusentals latinamerikaner som i Sverige fått en fristad undan förtrycket från terrorregimerna i sina respektive hemländer, skulle föra en högt osäker tillvaro här; de skulle löpa risk att bli utvisade. Samtidigt avskräcks de från att bedriva solidaritetsarbete med folken i sina hemländer.

Det skulle också innebära ett hot mot alla progressiva och antiimperialistiska rörelser i Latinamerika och i andra delar av världen. Chilekommittén och andra solidaritetsorganisationer i Sverige som har kontakt med JCR skulle därmed också hotas.

Den 2 juni i år uppvaktade Chilekommittén Ola Ullsten. Han försäkrade då att regeringen gör klar åtkillnad mellan terroristorganisationer och befrielseströrelser. - Kan Ola Ullsten stå för detta idag? I så fall måste han och regeringen offentligt avslå SÄPOs begäran samt ta avstånd från de anklagelser som ligger i den.

Chilekommittén kräver:

- att varken pass- eller säkerhetspolis ges möjlighet att bedriva flyktingpolitik på egen hand
- att inga befrielseströrelser terroristförklaras
- att politiska flyktingar garanteras samma rättstrygghet som svenska medborgare
- ATT REGERINGEN AVSLÅR SÄPOs BEGÄRAN

Stockholm 1977-09-01

Chilekommittén

ULLSTEN:

Ola Ullsten har ännu inte svarat på Chilekommitténs öppna brev. Enligt hans pressekreterare Mats Gullers vill Ullsten svara - men han har inte haft tid.

Men alla latinamerikanska kamrater som oroar sig efter SÄPO:s begäran - de blir inte lugnade av att vänta. I ett radioprogram - timmen R - har Ullsten sagt att han är medveten om den oron och han vill göra allt för att undanröja den.

Kommer regeringen att ta avstånd från SÄPO:s attack på de latinamerikanska befrielseorganisationerna?

VÄND

➔ Detta är JCR

Den kubanska revolutionen och det vietnamesiska folkets kamp gav nya förebilder för den unga generationen i Latinamerika på 60-talet.

Bland den studerande ungdomen och radikala kristna, inom de borgerliga demokratiska partierna och de olika socialist- och kommunistpartierna utvecklades strömningar som vid mitten av årtiondet skapade nya revolutionära organisationer i alla latinamerikanska länder.

Svaret på fattigdom, förtryck och imperialism var den väpnade kampen. Flera av de nya rörelserna utvecklade nära kontakter med Kuba. De vägledades av strategin att kampen är kontinental.

Så föddes de fyra organisationerna som svenska Rikspolisstyrelsen idag vill terroristförklara. Här en kort presentation av varje organisation:

I början av 70-talet då Uruguays ekonomi slutgiltigt bröt samman växte Tupamaros fram som en av de starkaste politiska krafterna i landet. Tupamaros blev det populära namnet på MLN, Nationella befrielse rörelsen. Den blev känd över hela världen för sina fritttagningar av politiska fångar.

MLN bekämpade militärens allt starkare inflytande över politiken och riktade sina aktioner mot det utländska kapitalet som stod bakom den politiska och ekonomiska krisen.

MLN deltog aktivt i valet -71 inom den Breda fronten. Efter 1972 har organisationen kraftigt försvagats.

I södra Bolivia spelade ELN (Nationella Befrielsearmén) en central roll i planeringen av ett stödområde för att samordna gerillakampen i Argentina, Peru, Bolivia och Venezuela. Men organisationens stridskrafter upptäcktes av bolivianska regeringstrupper 1967, och förgrundsgestalten i den väpnade kampen, Ernesto Che Guevara fängslades och avrättades.

Sedan Che Guevaras död har ELN gjort upprepade försök att återuppta den väpnade kampen. Man har också bildat ett parti, PRTB (Arbetarnas Revolutionära Parti i Bolivia).

MIR (Revolutionära Vänsterrörelsen i Chile) var en ung organisation när dess inflytande växte mot 60-talets slut och efter Folkfrontens valseger 1970. Den var pådrivande bland de fattiga i slumområdena och på landsbygden för att stärka deras ställning — folkmakten — genom bonderåd, jordockupationer, priskontrollkommittéer... MIR varnade för att den fredliga vägen till socialism leder till nederlag.

Efter militärkuppen förband sig organisationens anhängare att inte gå i landsflykt utan stanna och bygga upp motståndet underjordiskt. Juntan kom att betrakta MIR som sin farligaste fiende och inledde en »förintelsekampanj» som fyllde fängelserna med mirister.

Den argentinska »Folkets revolutionära armé» (ERP) har hämtat sin främsta styrka från det inre av landet — den krisdrabbade Tucumanprovinsen och städer som Cordoba och Rosario, kända genom hårda klasstrider vid slutet av 60-talet. ERP grundades av Arbetarnas revolutionära parti (PRT) för sju år sedan.

Efter kuppen i mars 1976 har militären koncentrerat sig på att uttradera ERP och den andra större vänsterrörelsen i Argentina — Montoneros.

Dessa organisationer ingår i samordningskommittén JCR som bildades 1974 när militären redan övertagit makten i Bolivia, Chile och Uruguay. Det enda »andningshål» var Argentina där flyktingar från grannländerna kunde söka en osäker fristad.

Men också argentinsk militär och polis samarbetade med sina motsvarigheter i grannländerna. Förföljelser och insatser mot flyktingar och motstånd var väl samordnade.

Samordningskommittén blev ett nödvändigt steg för att förhindra att någon av organisationerna fullständigt suddades ut. Det var ett sätt att möta repressionens samordning. Men den var också resultatet av gemensamma slutsatser och mål.

Utvecklingen hade visat att den sociala revolutionen kan krossas i varje ensamt latinamerikanskt land. Fienden kan koncentrera sina krafter på att förintta den. JCR står som arvtagare till Che Guevaras linje för den latinamerikanska revolutionen — skapa två, tre, flera Vietnam.

Torbjörn Lindh

■■■■■ i detta nummer ■■■■■

Stockholm den 3 oktober 1977

Rikspolisstyrelsen (RPS) har terroristförklarat Ernesto Che Guevara – symbolen för den latinamerikanska befrielsekampen – tio år efter att han blev mördad av boliviansk militär. (sidorna 2–4).

Levde Che Guevara idag som politisk flykting i Sverige, så skulle han – liksom åtskilliga andra medlemmar i latinamerikanska JCR (Revolutionära Samordningskommittén) – kunna bli registrerad, bevakad och utan vidare utvisad med stöd av terroristlagen. Allt om RPS fick sin vilja fram.

Det säger en hel del om den allmänna politiska klimatförändringen i Sverige, den s k Tysklandiseringen. Det belyser också hur utrymmet för en generös svensk flyktingpolitik krymper i takt med försämrade konjunkturer (läs mer om det på sidorna 10–11).

Sådana attitydsförändringar kan även påverka hur »godkända» politiska flyktingar behandlas av det svenska samhället. Hur de s k kvotflyktingarna lever på AMS-byarna idag kan du läsa om i reportaget på sidorna 8–9.

■■■■■ Stöd Chilekommittén ■■■■■

Det finns många sätt att stödja Chilekommittén, även om man inte anser sig ha tid eller möjlighet att delta i någon lokalkommitté.

Man kan stödja Chileinsamlingen. Pengarna går oavkortat till motståndet i Chile. 50 procent av pengarna delas mellan den chilenska vänsterns partier och 50 procent går till olika typer av projekt inne i Chile, som till exempel folkmatsalar och verkstäder för arbetslösa. Man kan antingen sätta in pengarna på *postgiro 65 39 28 - 2*, eller lägga dem i någon insamlingsböss. Just nu säljs också *Chiletan*. Den kostar tio kronor och pengarna går direkt till insamlingen.

Man kan också stödja Chilekommittén som organisation. Det kostar mycket pengar att trycka affischer, ge ut flygblad och broschyrer och distribuera annat material. Chilekommittén har därför en kampfond. Pengarna som kommer in där går till Chilekommitténs arbete för att stödja Chiles folk här i Sverige. *Postgiro 88 72 33 - 5*.

Ett tredje sätt att stödja Chilekommittén är att prenumerera eller kontinuerligt köpa Chilebulletinen. Den som prenumererar får förutom Chilebulletinen också UBVs tidning *Nyheter från Latinamerika*. Prenumerationspriset är 25 kronor för hela året. Stödprenumerationspriset är 50 kronor. Man kan antingen betala in pengarna på *postgiro 504 88 - 6* eller köpa ett prenumerationskort av någon som säljer bulletinen.

En del av Chilekommitténs insamling går till olika typer av konkreta projekt, typ folkmatsalar.

Detta nummer av Chilebulletinen innehåller som alltid artiklar från olika Latinamerikanska länder. Men vi försöker om möjligt att också ge aktuella skildringar inifrån Chile i varje nummer. Den här gången kan du läsa rapporter om försvunna fångar och om den ekonomiska situationen, sedd ur en gruvarbetarhustrus perspektiv (sidorna 20–21). Vår novell den här gången är också inifrån Chile idag: en skildring av det tysta, vardagliga motståndet (sidorna 14, 15, 16).

Men för att upprätthålla objektivitetsmyten ger vi även motinformationen en chans. Alltså: håll till godo med två sidor juntapropaganda (sidorna 18–19)!

Till sist: Läs och lär av exemplet Nacka på sista sidan. Det är sånt som visar att solidaritetsarbete lönar sig – trots det allt kyligare politiska klimatet.

Hur var det han sa, poeten Wolf Biermann: »Ack låt dig ej förbittras – i denna bistra tid»...

Mats

CHILEBULLETINEN

Prenumerationspris för 7 nummer fram till 25 kr Stödprenumerationspris: 50 kr. Betalas på pg 504 88-6, Chilebulletinen. Ange från och med vilket nummer prenumereringen ska börja. Adressändringar sändes till Chilebulletinen, Sprängkullagatan 19 A, 411 23 Göteborg.

Chilebulletinens adress: Box 622, 101 28 Stockholm
Besöksadress: Grev Turegatan 15, 1 tr
Telefon: 08/61 88 41
Ansvarig utgivare: Robin Lupidus
Redaktionssekreterare: Mats Norrsköld
Presslagningsdatum: 3/10 1977

CHILEKOMMITTÉN

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen i Chile den 11 september 1973 är Chilekommittén i Sverige en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile.

Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen. Chilekommitténs omslände medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommittén är partipolitiskt obunden och tillåter olika politiska riktningar och tendenser att komma till uttryck såvida tendenserna inte går emot kommitténs plattform.

Chilekommittén arbetar efter följande fyra huvudparoller:

**BEKÄMPA IMPERIALISMEN!
STÖD MOTSTANDET – BOJKOTTA
DIKTATUREN!
FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA!
STÖD DET CHILENSKA FOLKET
KAMP MOT FASCISM – FÖR SOCIALISM!**

Medlemmar i Chilekommittén kan personligen men inte organisationer bli som arbetar i enlighet med organisationens stadgar och utval stöder dessa samt betalar medlemsavgift.

Det förutsätter också att man under två månaders tid aktivt arbetat i en lokalkommitté och därefter valts in av lokalkommittén som medlemmar.

Personer som stödjer Chilekommitténs målsättning men inte aktivt deltar i dess arbete kan teckna stödmedlemskap.

Chilekommitténs kansli (tel 08/21 27 23, adress som bulletinen) ger närmare upplysningar och sätter dig i förbindelse med närmaste lokalkommitté.

I Sverige finns Chilekommittén på följande orter:

Ålängss, Arvika, Boden, Bollnäs, Borlänge, Eksjö, Enköping, Eskilstuna, Eslöv, Fagersta, Falun, Filipstad, Flens, Katrineholm, Gislaved, Gävle, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Hultsfred-Vimmerby, Hårnäs, Hasselholm, Jönköping, Jonköping, Kalix, Kalmar, Karlskrona, Karlskoga, Karlstad, Kiruna, Kramfors, Kristianstad, Kristinehamn, Kävlinge, Köping, Landskrona, Linköping, Ljusdal, Ludvika, Luleå, Lund, Lycksele, Malmberget, Malmö, Malmö, Molkom, Moala, Norrahammar, Norrköping, Nybro, Nyköping, Oxelösund, Nynäshamn, Näsjo, Oskarshamn, Perstorp, Raslöv, Skellefteå, Sundsvall, Södertälje, Umeå, Uppsala, Varberg, Visby, Västerås, Västerås, Växjö, Öland, Örebro, Örkelljunga, Örnsköldsvik, Österlen, Östersund.

I Stockholm finns 38 lokalkommittéer
Tryck Revopress, Göteborg 1977

STÖD MOTSTÅNDSKAMPEN

I CHILE!

Postgiro 65 39 28-2

Brasiliansk statistik får bakläxa

Statistiken ljuger, brukar man säga. Aldrig har väl talesättet passat bättre än till de inflationssiffror som presenterats av förre brasilianske finansministern Antonio Delfim Neto. Hans inflation för 1973 i Brasilien låg till exempel på 14,9 %. Nyligen hade Världsbanken ofinheten att komma med helt andra siffror: 22,5 % – samma nivå som facket i Brasilien alltid förgäves hävdade för att få igenom sina lönekrav.

Regeringen tvingades nu att låta ett forskningsinstitut vid namn Getulio Vargasfonden räkna om inflationssiffrorna för 1967–75. För 1973 hamnade de på 20,5 %. Det blir nog svårare att bluffa med statistik i de brasilianska löneförhandlingarna i fortsättningen...

*Latin America
Economic Report 19/8*

Förbjudna nyheter

Flera bombexplosioner inträffade nyligen en natt i Santiago de Chile enligt uppgifter från Washington Post. Bombexplosionerna inträffade i stadens centrum och hördes på långt håll. Juntan förbjöd omedelbart utländsk press att rapportera om saken för att det inte skulle komma ut rykten om någon opposition i landet...

Washington Post

**STÖD
KAMPFONDEN!**
Pg 88 72 33-5

DINA är dött – leve CNI !

Den sjätte augusti lät Pinochet meddela att Chiles Gestapo Dirección de Inteligencia Nacional, DINA, hade upplösts eftersom det hade avslutat den uppgift för vilken organisationen var skapad. Samtidigt, för att dämpa förhastade glädjeyttringar, meddelades att Central Nacional de Informaciones (CNI) bildats för att »regeringen ska kunna räkna med en specialorganisation för att kunna samla in den information på nationell nivå som behövs för att kunna vid-

taga nödvändiga åtgärder i syfte att försvara den interna säkerheten bland medborgarna».

Jaha. Ett nytt DINA alltså. Men något annorlunda: CNI är underställt inrikesministeriet i stället för Pinochet direkt. Fast han har löst problemet för sin del genom ett dekret som ger honom fullständiga befogenheter att själv beordra vilken arrestering som helst.

*Reuter/Information/
DN/Solidaridad*

Ska CNI nu kanske överta DINA:s gamla tortyrlokaler?

Chilejuntan: »Normalt med försvunna»

»I alla världens länder är det normalt med en kvot försvunna medborgare.»

Det är den enda kommentar Chilejuntan gjort om »försvunna» fångar sen löftet den 16 juli till FN:s generalsekreterare Kurt Waldheim att inom tre veckor redovisa vad som hänt de anhöriga till 26 hungerstrejkande i Santiago (se Chilebulletinen nr 4-5/77).

Inte heller har juntan hållit löftet att lämna de hungerstrejkande i fred efter avslutad aktion. Både DINA och deras arvtagare CNI har trakasserat familjer som deltagit i aktionen (husundersökningar etc) – efter att den internationella uppmärksamheten lagt sig.

El Pais 14/9

»Det är oartigt att demonstrera»

Fruktansvärda händelser timade i Kristinehamn sistlidna juli månad. Åtminstone om man får tro stockkonservativa Nya Wermlandstidningen:

– Utsocknes demonstranter ropade slagord under VM, lyder den braskande rubriken.

Och nog hände ganska otrevliga saker i den värmländska metropolen, men inte i den mening NWT gör gällande.

Det var VM i militär femkamp och chileaktivister demonstrerade mot att militär från Brasilien och Argentina deltog.

Några argentinska officerare anföll med nävar och gläpord en argentinsk flykting som deltog i demonstrationen.

– Horunge, skrek man åt Miguel Pereyra, som är invalid efter en polisattack mot demonstranter i den argentinska staden Cordoba.

De argentinska militärerna krävde att Pereyra skulle arresteras. Kanske kände de sig som hemma bland sina svenska kollegor. Stöd fick de av kommunens representanter på platsen som krävde att demonstrationen skulle stoppas.

»Fascistisk pest – kommunens gäst» löd en av parollerna för demonstrationen. Vad man vände sig mot var att skattebetalarnas medel användes till arrangemang av det här slaget.

Kristinehamns kommun skänkte nämligen glans och festivi-

tas åt spektaklet genom att anordna en galamiddag för nätta 33 000 kronor. Att kommunens finanser är en katastrof var tydligen av underordnat intresse för de festglada gossarna i kommunstyrelsen.

Överste Mittag-Leffler på A 9, en av arrangörerna, tyckte det var oartigt att demonstrera. Hans ingenting om hur artigt militärerna i Argentina och Brasilien brukar uppföra sig.

*Arbetarkamp nr 13 och 14
Nya Wermlandstidningen
15/8*

*Nya Kristinehamnsposten
15/8*

Falska löften

Förberedelserna inför fotbolls-VM i Argentina är i full gång och tar sig alltmer drastiska uttryck. Nu senast har Argentina kommit överens med Bolivia om att de bolivianska invånarna i ett helt bostadsområde i Buenos Aires ska returneras till sitt hem-

Den 11 september löd dock helt andra tongångar: »Inga lättnader i säkerhetsåtgärderna, eftersom tillståndet i landet ännu inte är moget», sa Pinochet. Och tre dagar senare förlängdes belägringstillståndet med ett halvår...

TT/AFP

Argentinajuntan flyttar folk inför VM

Chilensk press innehöll under lång tid uppgifter om att Pinochet skulle offentliggöra ett dekret om lättnader i repressionen, bland annat skulle undantagstillståndet och utgångsförbudet slopas. Det skulle bli något av en present inför fyraårsjubileet av junta-kuppen.

land. Det ska nämligen byggas motorväg till fotbollsstadion och bostadsområdet ligger i vägen...

La Opinion

Den chilenska flottans skolskepp »Esmeralda» som sedan länge haft problem med den internationella gästfriheten har åter råkat illa ut.

Som symbol för den chilenska krigsmakten och med ett förflutet som tortyr-central strax efter kuppen väcker »Esmeralda» avsky och protester vart hon kommer. Nu senast i Spanien:

Skolskeppet angjorde hamnstaden Cadi'z för att söka hjälp med diverse reparationer. Men varvsarbetarna vägrade befatta sig med stackars »Esmeralda». Hon fick i stället vända sig till spanska flottans reparationsservice, som enligt uppgift håller låg standard.

Esmeralda på nya äventyr

Medan »Esmeralda» låg i hamn, ville besättningen »göra Cadi'z » och bl.a. besöka stadens portvinsfabrik. Men nej – inte heller här var man välkommen. Arbetarna på fabriken satte stopp för besöket redan på planeringsstadiet.

Då det dessutom under hela uppehållet i Cadi'z hölls omfattande demonstrationer och strejker mot fartygsbesöket och facken krävde att »Esmeralda» försvann över oceanen, blev hon sårad och tog sin tillflykt till det leende Las Palmas. Vad hon mötte där? Demonstrationer...

CSU-drömmar: Generalerna räddar Tyskland

»Låt oss anta att Tyskland styrdes av en president, som i sina tal ömmar för de fattiga och att de fattiga förlitar sig på honom. Men att presidenten i verkligheten lever i flotta palats, rumlar om och har flera älskarinnor. I hemlighet för han in vapen från Ryssland i så stor omfattning att den tyska krigsmakten snabbt skulle kunna slås ut. Man planerar att med våld påtvinga landet en marxistisk ideologi...

Militären slår till efter att alla möjligheter till en oblodig uppgörelse prövats. Den känner ansvar för demokratin... När gemene man får känne-

dom om sammansvärjningens omfattning och planer – mer än en miljon namn på dödslistan – blir han förskräckt, men samtidigt glad; generalerna har räddat Tyskland!»

Denna rappakalja kan man läsa i en broschyr med titeln »Störtandet av president Allende i Chile». Den sprids bland andra av die Bayerische Zentrale für Politische Bildung (Bayerska Centralen för Politisk Uppllysning), ett delstatligt organ i Bayern, CSU-ledaren Frans Josef Strauss' högborg.

Skriften frammanar en enastående bild av Chile efter kuppen:

»Chilenarna upplevde hur den marxistiska politiken påverkade deras liv och stöder därför juntans politik. Så är det även med majoriteten arbetare. De arbetar med en inre glöd som leder till en rekordartad ökad produktion...

» Utegångsförbudet medför många fördelar. Från klockan elva är husfäderna hemma hos sina fruar och familjelivet blomstrar som aldrig förr.»

Deutsche Volkzeitung 20.1.77

CSU-dröm: en tysk Pinochet!

De flyktingar som kommer till Sverige inom den s.k. flyktingkvoten är förhållandevis privilegierade. De vet att de får stanna i Sverige och myndigheterna försöker att gradvis slussa in dem i samhället via AMS-byarna.

Kvotflyktingarnas problem är att de får stanna allt längre och längre på lägren eftersom arbetsmarknaden är dålig och det är ont om bostäder. Dessutom är det köer till de utbildningar på AMU-centren¹ som de flesta söker sig till. Det är risk för att lägren gör dem anstaltsanpassade och passiva.

I Moheda, Småland ligger ett av AMS flyktingläger. Om det inte var omgivet av ett högt staket skulle man kunna tro att det var ett vanligt radhusområde. Det är idylliskt, små vita trähus, gräsmattor, buskar, lekplatser, barn som cyklar omkring och vuxna människor som sitter ute och pratar eller går ut och in hos varandra.

I Mohedalägre²t finns omkring 100 flyktingar, alla från Latinamerika. De som kommer dit kommer inom den reglerade flyktingkvoten och har sina arbets- och uppehållstillstånd klara när de kommer till Sverige. Andra s k spontana flyktingar kan också komma hit. Men innan de fått tillstånd att stanna i Sverige så har de oftast hunnit hitta nå-

gonstans att bo och börjat lära sig svenska.

Stannar ett halvår

Mohedalägre²t är inte fullt så idylliskt som det ser ut utifrån. Meningen med lägren är att flyktingar som kommer till Sverige ska få vistas i en lugn och skyddad miljö första tiden. De ska få lära sig lite svenska och en del om hur svenska samhället fungerar medan de letar efter bostad och arbete eller utbildning.

— Normalt ska flyktingarna stanna här 3-4 månader, berättar Ake Nichoulsson, föreståndare för Mohedalägre²t. Men nu stannar de flesta bortåt ett halvår. Det är för lång tid. Men det är inte vårt fel. Orsaken finns ute i samhället. Det blir svårare och svårare att skaffa bostäder åt dem. Att ordna arbete direkt efter lägertiden är omöjligt. Nästan

alla kommer till AMU-center där de fortsätter att läsa svenska, säger han.

Nedbrytande

Att den långa tiden på lägre²t är nedbrytande för flyktingarna beror säkert på att lägre²t är så isolerat. Det ligger i utkanten av Moheda som är ett litet samhälle med ett par tusen invånare. Närmaste större stad är Alvesta. Dit liftar flyktingarna emellanåt. Men Alvesta är inte heller någon sjudande metropol. De enda sysselsättningar lägre²t erbjuder är svenskundervisning fyra timmar per dag och lite fritidsaktiviteter som terapi, filmvisning, fotboll.

— Man blir passiverad, säger Cesar, 29 år, från Uruguay. Han och hans fru ska flytta så snart deras nyfödda barn blivit lite större.

¹ AMU-center = skolor för arbetsmarknadsutbildning.

Flyktinglägre²t i Moheda:

EN ALLTFÖR
SKYDDAD IDYLL

– Det är ett problem också att bo ihop med människor som man inte själv har valt, förklarar han på nästan perfekt svenska. Vi bor fyra vuxna i ett hus. Det är min fru och jag, min pojke som är fyra år, min flicka som är en vecka och ett par till.

Cesar ska flytta till Göteborg för att fortsätta att läsa svenska på AMU-centret där. Så småningom hoppas han kunna studera till ingenjör på Chalmers. Hans fru tänker fortsätta att läsa medicin som hon gjorde innan de flydde från Montevideo. Hur det kommer att bli att leva i Sverige har han ingen aning om, säger han. Moheda är inte Sverige.

Cesar är en typisk latinamerikansk flykting. De flesta som kommer till Moheda är som han relativt unga, och högt utbildade. Bara ungefär fem procent av flyktingarna är arbetare.

Ett nytt fångläger

Igor, 33 år, kom till Moheda från Chile för fyra månader sedan med sin fru som också är skådespelare och sin 14-åriga dotter. Han ska också just lämna lägret för att flytta till Stockholm och börja på ett AMU-center. Han är heller inte särskilt nöjd med lägerlivet i Moheda.

– Första månaden var väldigt tillfredsställande. Efter att ha levt ett intensivt liv i Chile var det skönt att komma hit och vila upp sig. Men efter fyra månader tänker man bara på att komma härifrån. Kommer man från ett fångläger i Chile känns det här som en fortsättning. Lyxlägret kallar vi det. Man blir trött på allt här. Trött på isoleringen, trött på den svenska maten. Flyktingarna äter kollektivt i en stor matsal. Den mat de får är närmast att likna vid vanlig svensk skolmat. Ett par gånger i veckan får de pengar för att kunna laga egen mat.

– Den läkarvård vi ska få här är inte heller bra, fortsätter Igor. Vi har t ex inte fått gå till tandläkaren trots att många har problem med tänderna. Plomborna lossnar när man utsätts för elektrisk tortyr. Jag saknar känsel på flera ställen i kroppen efter tortyren men

det har jag inte fått någon vård för.

Rädda för nya vänner

Flyktinglägret är inte heller en plats där man knyter nya kontakter och får nya vänner. Enligt Igor är alla för rädda. De vågar inte lita på varandra. De misstänker att det finns infiltratorer på lägret.

Officiellt får inte flyktingar ägna sig åt politik på lägret – eller som föreståndaren uttrycker det, de får inte utöva politisk eller religiös påtryckning. Men naturligtvis diskuteras de politik och ingen försöker hindra dem. På anslagstavlan i matsalen sätter de upp plakat om viktiga dagar de vill fira eller information. Olika grupper på lägret ordnar utställningar som de visar nere i samhället och de deltar i demonstrationer i Alvesta. Så avpolitiserade blir de inte på lägret.

– Problemet är att så få fortsätter att vara politiskt aktiva, tycker Igor. Det är bara omkring 10 % av de som lever i exil som inte överger sina politiska idéer.

Igor vill inte bli fotograferad. Han är rädd för juntans agenter i Sverige. Det är en utbredd rädsla upptäcker jag snart. Ingen av de vuxna flyktingarna vill ställa upp på bild där de kan identifieras. Det skulle kunna göra det svårare för dem i framtiden om de vill återvända till sina hemländer tror de.

En tredjedel barn

Ungefär en tredjedel av flyktingarna i Moheda är barn. De minsta är på dagis medan föräldrarna läser svenska fyra timmar per dag. Barnen mellan två och ett halvt och sju år är i lägets lekskola. Äldre barn får gå i skolan i Moheda eller Alvesta.

Maria, 30 år, flydde från Chile med sin ett-och-ett-halvt-åriga dotter när hon var gravid i tredje månaden. I Chile levde hon under jorden och hade inte råd att gå till läkare när hon upptäckte att hon var gravid. Hon är en av dem som verkar helt nöjda med livet i Moheda. Hon ska stanna tills hon fött sitt barn och sedan vill hon flytta till Malmö. Dit hoppas hon också att hennes sammanboende i Chile ska

Idag finns ungefär 650 flyktingar på AMS flyktingläger, eller förläggningar som de heter på AMS-språket. Av dem är drygt hälften latinamerikaner. Av lägren är tre fasta, Alvesta, Moheda och Flen, fyra tillfälligt iordningställda. I Alvesta och Moheda finns bara latinamerikanska flyktingar. De andra lägren har flyktingar från olika länder.

Förutom flyktinglägren placerar AMS in flyktingar i lägenheter där de får samma service och undervisning som de som bor i läger. Det kallas för tillfällig förläggning. På så sätt bor nu omkring 800 flyktingar. Också av dem är hälften latinamerikaner.

Inom arbetsmarknadsdepartementet pågår en utredning hur man ska göra för att förbättra omhändertagandet av flyktingar t ex genom att göra lägertiden mer meningsfull. Att helt slopa flyktinglägren och istället direkt placera ut flyktingarna i lägenheter är inte aktuellt.

komma när han avslutat sin utbildning under hösten.

– Kvinnorna har det bättre i Sverige, säger hon. De är friare och arbetar ofta. I Chile kommer alltid männen i första hand. Att hon hade barn och bodde ihop med en man utan att vara gift sågs inte med särskilt blida ögon där, berättar hon.

Om sin dag på amslägret berättar hon:

– Jag går upp halv sju på morgonen och går ner med min flicka till matsalen och äter frukost. Sedan lämnar jag henne på dagiset och går ner till kommunalhuset i Moheda där vi har svensklektionerna. Vid lunch kommer jag tillbaka hit, hämtar flickan och går och äter. Sedan är jag ledig på eftermiddagen. Då sitter jag och pratar med mina vänner här, går på vårt bibliotek och läser konstböcker. Ett par gånger i veckan har vi slöjd. Det händer att jag åker in till Alvesta.

Allt för skyddat

Det är en skyddad tillvaro

flyktingarna i Moheda har. Allt för skyddad och framför allt för lång, tycker de flesta. Många av de 37 anställda på lägret är kritiska. Det vore bättre att placera flyktingarna i lägenheter insprängda i samhället och ha en servicecentral som hjälper dem med tolkar, rådgivning och svenskundervisning, tycker de.

Nu får flyktingarna allt ordnat genom lägret. De får mat, fickpengar (10 kr per dag), språkundervisning, sjukvård, hjälp att skaffa bostad, utbildning eller jobb. Men de lär sig väldigt lite om hur det egentligen är i vårt samhälle. De får inte lära sig vad det kostar att gå i affärer, hur man klarar sig praktiskt. De pratar nästan bara spanska eftersom de nästan bara träffar spansktalande.

Ändå är de den privilegierade gruppen av flyktingar. De som kommer utanför flyktingkvoten måste klara sig själva mycket mer och framför allt får de ofta gå länge och oroa sig innan de vet att de får stanna i Sverige.

Anne-Marie Svedin

Kom igen när vi behöver folk!

Teckning: Anders Hamlin

Det finns mycket som tyder på att Sverige håller på att inta en allt restriktivare hållning mot flyktingar och andra som vill komma till vårt land: Polisen avvisar allt fler vid gränsstationerna, dess befogenheter har utsträckts och Invandrarverket intar en allmänt hårdare attityd när det gäller att ge uppehålls- och arbetstillstånd.

Men för inte Sverige en human och generös flyktingpolitik?

Jo, men bara när opinionen är tillräckligt stark för det och när vår ekonomiska situation och relationerna till »främmande makter» tillåter det.

Före 1906 fanns ingen »utlänningskontroll» i egentlig mening. Utlänningar som ville resa in i Sverige behövde varken pass eller visum. Det var mot bakgrund av det revolutionära läget i Ryssland som Sverige kände sig tvunget att införa kontroll av de utländska medborgare som kom hit. De skulle anmäla sig hos polisen. Där fick de veta att de inte hade någon »ovillkorlig rätt att vistas här». De kunde också bli utvisade om de gjorde något olagligt eller blandade sig i »här i riket förekommande politiska meningsstrider eller sociala tvister».

Utvisningslagen

1914 stiftades den första utlänningslagen, eller som det hette, utvisningslagen. Den innehöll bestämmelser om utvisning av »ej önskvärda» utlänningar. En utlänning fick dock ej utvisas till land där han kunde straffas för politiska brott. Lagen gav alltså ett visst skydd för politiska flyktingar.

Revolutionsåret 1917 införde myndigheterna en restriktiv utlänningsreglering. Man bestämde om pass och viseringstväng bl a med hänsyn till »försörjningsläget och till rikets säkerhet». Denna restriktiva

hållning fortsatte under tiden efter första världskriget. Sverige hade stor arbetslöshet och ville »skydda den inhemska arbetskraften mot konkurrens från utländska arbetsökande». Dessutom fanns även i Sverige revolutionära stämningar som hotade överheten. Det gällde att sätta stopp för utländska revolutionärer som kunde ge bränsle åt en revolutionär utveckling i Sverige.

»J» i passen

30-talet och tiden fram till 1942 tillhör de mörkaste i svensk flyktingpolitikens historia. Flyktingar undan nazismen i Tyskland och Österrike hade svårt att komma till Sverige. Det finns t o m uppgifter som säger att det var Sverige som ville att de tyska myndigheterna skulle förse de judiska medborgarnas pass med stämpeln »J». På så sätt kunde judar särskiljas från övriga tyskar.

Flyktingar som kom till den svenska gränsen avkrävdes garantier för att de hade släktingar i Sverige, att de icke skulle

ligga »det sociala» till last och att man hade för avsikt att lämna Sverige efter en kort tid. Flyktingpolitiken vägledades av rädslan för att flyktingarna skulle ta jobb från svenskar, av rasism — den svenska »ariska» rasen skulle skyddas från »ickeariskt» inflytande — och av rädslan för stormakten Tyskland.

Behövde arbetskraft

Först 1942, efter Stalingrad, då koncentrationslägren redan hade förintat hundratusentals och när möjligheterna att fly från Tyskland var minimala — ändrades den svenska attityden. Flyktingpolitiken liberaliserades och 1945 antogs en ny utlänningslag.

Nu låg den europeiska industrin i spillror medan den svenska hade klarat sig oskadd genom kriget. De svenska fabriker behövde arbetskraft och flyktingarna blev således välkomna.

1951 undertecknade Sverige Genevekonventionen om politiska flyktingar och en ny

Detta är utlänningslagen

Sverige har som princip en reglerad invandring. Det betyder att alla som vill komma hit för att bosätta sig och arbeta måste ha arbets- och uppehållstillstånd klart före inresan. Undantagna från denna regel är nordiska medborgare.

Detta är en bra regel som garanterar att det inte skapas ett utlänningsproletariat i Sverige. Regeln skall inte gälla för dem som åberopar politiska skäl för att få stanna här. Det är alltså i bedömningen av dessa politiska skäl som polisen och Invandrarverket kan utveckla sin egen praxis. Ibland kan den vara restriktiv, ibland generös.

Det finns olika kategorier av flyktingar i utlänningslagen. Man skiljer på *politiska flyktingar* och personer som får stanna här av *politiska skäl*.

Politiska flyktingar är sådana som riskerar att bli förföljda i sitt hemland. De får inte »utan synnerliga skäl» vägras att komma in i Sverige och få en fristad här. Ett sådant skäl kan vara att flyktingen är krigsförbrytare.

Personer med politiska skäl kan också få stanna här. De får »ej utan särskilda skäl» vägras att komma hit. Särskilda skäl

kan t ex vara att det rör sig om så många personer att Sverige inte anser sig ha möjlighet att ta emot dem.

Flyktingkvoten

Politiska flyktingar kommer hit dels genom den flyktingkvot som regeringen varje år tar ut, dels som s k spontaninvandrare. Flyktingkvotens storlek är till viss del beroende på Sveriges ekonomiska läge. Flyktingar som kommer hit genom flyktingkvoten får sin resa betald av den svenska regeringen. De blir också omhändertagna av flyktingmyndigheterna och inslussade i det svenska samhället.

Flyktingar med politiska skäl kommer oftast hit som spontaninvandrare. Det är denna grupp som kan ha svårt att få komma in i Sverige och stanna här. Det beror på att lagen inte är lika tydlig när det gäller deras rättigheter att få en fristad i Sverige. Myndigheterna kan t ex ta hänsyn till arbetsmarknadsläget i Sverige.

En tredje grupp flyktingar som har rätt att få komma till Sverige om det inte finns »särskilda skäl» att neka dem, är krigsvägrare.

utlänningslag antogs 1954. Den gäller till stora delar än idag. Samma år fick zigenare för första gången rätt att resa in i Sverige. I utlänningslagen från 1954 stadgades att politiska flyktingar hade rätt att få en fristad i Sverige. Därmed begränsades myndigheternas möjlighet att låta sysselsättningsläget avgöra flyktingpolitiken. Men paragraferna är så skrivna att man kan tolka t ex begreppet »förföljd» på många olika sätt. Under hela femtiotalet, när Sveriges behov av arbetskraft var stort, mottogs tusentals flyktingar från framförallt de östeuropeiska länderna.

Desertörer

I slutet på 60-talet började desertörer eller krigsvägrare från USA att komma till Sverige. Många hade i början svårt att få tillstånd att stanna här. De fick ofta inte status som politiska flyktingar – det hade varit att skriva stormakten USA alltför mycket på näsan – utan de fick nöja sig med att få stanna här av »särskilda skäl». De kunde således riskera att sändas tillbaka till

USA eller annat NATO-land om de begick någon förseelse eller något brott i Sverige.

1954 års utlänningslag innehöll ingen rätt för utlänningar att få juridisk hjälp eller att överklaga beslut i utlänningsfrågor. Det var krav som fördes fram dels av desertörerna och andra flyktingar själva, dels av den antiimperialistiska rörelsen i Sverige. Och efter en lång kamp för dessa rättigheter ändrades också utlänningslagen 1976, så att rätten att överklaga och rätten till juridisk hjälp skrevs in. Krigsvägrare och personer som lämnat sitt land utan att vara politiska flyktingar i utlänningslagens mening (se ruta) fick också rätt att stanna här.

Terroristlagen

Men när den ändringen gjordes permanentades samtidigt en speciallag för utlänningar – terroristlagen. Den hade instiftats 1973 för att gälla ett år i taget. Den ger regeringen rätt att utvisa personer som den anser vara »terrorister».

De flesta känner till vilka konsekvenser den har fått.

Flyktingbegreppet har alltså utvidgats under åren. Mycket tack vare den opinion som har funnits. Men samtidigt har dessa »nya» grupper flyktingar inte fått samma skydd som de i egentlig mening politiska flyktingarna. Utlänningslagen har också alltmer visat sig vara en lag av gummiparagrafer. Polisen och Invandrarverket har stora möjligheter att utveckla en egen praxis. Hur »förföljd» ska man egentligen vara för att få stanna här i Sverige? Det är här Invandrarverket och polisens egna värderingar kommer till uttryck.

»Läget i Chile har stabiliserats» sade en polis på Arlanda när han avvisade tre personer tillbaka till Chile. Vilka kriterier gäller egentligen? Är de verkligen oberoende av hur arbetslöshetssiffran ser ut i Sverige? Nej, kraven skärps när sysselsättningsläget så kräver.

Krister Nilsson

Praxis i tillämpningen av utlänningslagen, bl.a. när det gäller polisens avvísningar, har skärpts i takt med konjunkturedgången.

Men rätten att bli betraktad som politisk flykting måste vara helt oberoende av hur många arbetslösa det finns i Sverige och av vad andra länder tycker. Den rätten finns också i utlänningslagen, men den gäller inte alla kategorier av flyktingar.

Det är viktigt att komma ihåg att både praxis och lagstiftning kan förändras. Men till det krävs en massiv opinion!

Källor:

*Ny i Sverige nr 5/76
Nya vägar för invandringen,
(Melander/Segerstedt/Wiberg)
Flyktingskap, SOU 1972:84
Chilebulletinen 4-5/77*

”CORDOBA upproret som sk

Dagarna den 29 och 30 maj 1969 skakades den argentinska staden Cordoba av ett arbetaruppropp — »cordobazon». Det vände sig mot det förtryck och den lönedepressningspolitik som fördes av den dåvarande militärjuntan under ledning av Juan Carlos Onganía.

Ongánias maktillträde juni 1966 hade medfört en hänsynslösare utsugning av arbetarna än på många år. Samtidigt ströps alla begynnande liberaliseringstendenser, tidningar förbjöds, universitetet militariserades...

Det var i hat mot allt detta som arbetarna i Cordoba reste sig. Och deras resning blev ödesdiger för Onganía, men den blev också början till en helt ny period i den argentinska arbetarklassens kamp.

Klockan är ungefär tio på morgonen när arbetarna från fabriker i utkanterna börjar marchera i kolonner in mot stadens centrum. Ungefär samtidigt drar affärsinnehavarna ner ståljalusierna för sina skyltfönster och stadsbussarna slutar köra sina turer. Knappt en timme senare har alla »normala» aktiviteter upphört. I tusental, tiotusental, marscherar arbetarna in mot centrum. Till dem sluter sig studenterna, tjänstemän och andra.

Slangbellor mot kulor

Det råder spänning i luften. Cordobas polis, tungt beväp-

nad, är utkommenderad och uppställd för att stoppa demonstrationer. De står där för att försvara stadens centrum. För att hindra arbetarna från att ta över kontrollen.

Det dröjer inte länge förrän de första sammanstötningarna sker. Polisen börjar med tårgasen. Men den kan inte hindra de mäktiga kolonnerna från att fortsätta framåt. Då börjar skjutandet. Máximo Mena, en ung bilarbetare, blir det första offret.

Men inte heller kulor får tåget att stanna. Demonstranterna använder slangbellor mot polisens hästar. I luften haglar stenar, järnskrot, och snart

slår den första molotovcocktailen ner framför ledet av poliser.

Det blir ett ställningskrig. I vågor fram och tillbaka anfaller ömsom arbetarna, ömsom poliserna. Gatorna rivs upp och bilar välts för att resa barrikader. Arbetarna sprider sig och kvarter efter kvarter intas av de upproriska. Polisen tvingas till reträtt.

Polisen till kasernerna

Klockan ett går polisen till anfall på bred front för första gången. Men det blir också den sista. Anfallet slås tillbaka. Arbetarnas beslutsamhet är mäktigare än polisens vapen. Av stenar, slangbellor, kokande vatten, några smalkalibriga vapen och molotovcocktails drivs polisen tillbaka och tar sin tillflykt till kaserner och polisstationer.

Cordoba är i arbetarnas händer!

Ett av de mäktigaste arbetarupproren i västra halvklotets historia har vunnit sin första seger. Nu tar en febril aktivitet fart. Samtidigt som Cordobas guvernör genom radion manar befolkningen till besinning och lugn förvandlas varje gathörn till en tribun för politisk agitation och diskussion. Överallt samlas fluskor för tillverkning av molotovcocktails samman.

Företag angrrips

På några håll i staden angrrips nordamerikanska företag. Inredningen bärs ut på gatan och bränns upp. I några företag som säljer på kredit beslagtas kundregistret och skuldsedlarna förstörs. Men det blir

ingen allmän vandalism och ett allmänt stjälande. Så gott som varje försök i den riktningen stoppas av demonstranterna.

Ett primitivt kommunikationsnät börjar organiseras mellan stadens olika nyckelpunkter.

Nu börjar också armén sända ut kommunikörer över radion. Den första kommunikén meddelar att en krigsrätt upprättats med uppgift att döma personer som riktat sig mot »ordningen och säkerheten». Kvar i fyra på eftermiddagen meddelar militärkommandot att trupper från den tredje armédivisionen kommer att gå in i staden klockan fem för att återställa ordningen.

Inne i Cordoba har mindre grupper med olika uppgifter bildats spontant. På några ställen i stan finns det fortfarande stora folksamlingar, men massan har spritts ut över staden och man håller ihop i mindre enheter. Några försök görs att inta ett par polisstationer för att komma åt vapen. Försök görs också att skära av järnvägslinjen.

Militären kommer

Klockan fem börjar trupperna gå in i staden. 3 000 välbeväpnade soldater med lastbilar och olika krigsfordon. Men de möts av ett kompakt motstånd. Det blir en kamp om varje kvarter. Hela natten pågår striderna. Soldaterna med sina moderna vapen. Arbetarna med allt de kan komma på. Soldaterna tar sig framåt, men sakta.

Dugen därpå fortsätter striderna. Frånvarofrekvensen på ar-

»Cordobazon» 1969

akade Argentina

betsplatserna den dagen noterades till 90 %. Hela befolkningen är indragen på det ena eller andra sättet.

Men arméns tekniska utrustning blir arbetarnas fantasi övermäktig. Tidigt på eftermiddagen sprängs portarna till de två viktigaste fackföreningarnas lokaler. Generalsekreterarna för Luz y Fuerza (elektricitetsarbetarna) Augustin Tosco och SMATA (bilarbetarna) Elpidio Torre arresteras.

På kvällen börjar krigsrätten att fungera. Torre döms till 15 års fängelse och Tosco till åtta års. Efter dem är det hundratal som döms. Tusentals fängslas. Officiellt uppgavs att 12 arbetare hade dömts och ett hundratal skadats. De verkliga siffrorna är med all sannolikhet mycket större.

Inget djupgående nederlag

»Cordobazon», arbetarupproret i Cordoba den 29–30 maj 1969, slogs ner. Men det var inget djupgående nederlag, snarare var det början på en process som slutade först den 23 mars 1975. För det dröjde inte länge förrän Cordobas arbetare återigen intog stadens gator. Den 17–18 juni genomfördes en generalstrejk bakom kravet på frisläppande av alla fångar. Mellan oktober och november samma år genomfördes ytterligare tre generalstrejker. I andra städer följde arbetarna »cordobazon» exempel.

Situationen blev allt mer hotfull för borgarklassen. General Onganía tvingades avgå. Men ett byte på presidentposten hjälpte inte mycket. Det

dröjde inte länge förrän även Livingstone, den nye generalen vid makten, också byttes ut. Snart hette makthavaren general Lanusse. Och med honom började vägen prepareras för Juan Perons återkomst. Och sen vet vi hur det gick...

»Cordobazon» lärdomar

»Cordobazon» var ett spontant uppror. Det fanns ingen planering och det fanns heller ingen ledning som kunde överblicka hela händelseutvecklingen och som kunde ge samordnade direktiv åt kampen. Upproret blev också relativt isolerat. Arbetarna övertog inte någon radiostation med vilken man kunnat mana arbetarna i andra städer att sluta upp i kampen. Dessutom var arbetarklassen i en del andra områden – t ex Buenos Aires – betydligt mer peronistkontrollerade.

Slutligen – men inte minst viktigt – polisen drevs bort från gatorna tillbaka till sina kaserner, men de tog sina vapen med sig. Arbetarna i Cordoba förblev i stort sett obehäpnade.

Det var några av de lärdomar som drogs från »cordobazon». Både av arbetarna och av borgarna. En ny »cordobazon» hade kanske sett annorlunda ut – med samma kraft, men med dessa erfarenheter... Det var det borgarna var rädda för. Det är därför de från den 23 mars 1975 baserar sin makt och sina profiter på det öppna våldet, det öppna mordandet... som sina grannar i Chile... i Uruguay... i Bolivia...

Lars Palmgren

»Cordobazon» har blivit ett begrepp i den argentinska – och hela den latinamerikanska – arbetarrörelsens historia. Det används nästan som en synonym till ordet »uppror». Att tala om Argentinas senare historia och inte nämna »cordobazon» är lika omöjligt som att inte nämna »peronismen». Bägge begreppen har att göra med arbetarklassens kamp.

»Peronismen» betecknar hur en småborgerlig, populistisk ideologi på ett unikt sätt under flera årtionden kom att fullständigt dominera och kontrollera arbetarklassens kamp.

»Cordobazon» är beteckningen på ett våldsamt och omfattande arbetaruppror som bl a kom att utgöra början till den argentinska arbetarklassens brytning med den peronistiska ideologin.

Oerhörd kraft

»Cordobazon» visade den oerhörda kraften i arbetarnas självständiga mobilisering. Den tvingade general Onganía att avgå och den tvingade militärdiktaturen att låta den gamle döende Peron komma tillbaka från sin landsflykt i Spanien.

Perons återkomst var en frukt av arbetarnas mobiliseringar. Men hans uppgift när han kom tillbaka var att kanalisera, att dämpa, att styra denna mobilisering så att den inte skulle hota den argentinska kapitalismen. Peron lyckades inte med det. Och efter hans död var det allt större delar av arbetarklassen som öppet bröt med den ideologi som bar hans namn.

I kampen som utvecklades under det sista året av peronistiskt styre blev de peronistiska byråkraterna inom fackföreningsrörelsen – på alla nivåer – allt oftare överkörda av arbetarnas egna initiativ. Nya organisationsformer började utvecklas, och i dessa nya strukturer, i denna kamp växte nya ledare fram – ledare som talade ett annat språk än Peron och hans efterföljare.

Militären slog till

Hela denna utveckling var en fortsättning och en fördjupning av den kamp som inleddes med »cordobazon» den 29–30 maj 1969. Och vad som då hände, den styrka som då hade visats upp, fanns kvar i förskott minne hos de argentinska borgarna och militärerna. Så innan en ny, mer omfattande, mer planerad, mer erfarenhetsrik »cordobazon» hann ske slog militären till. Den 23 mars 1975 rullade tanken i ställning framför de viktigaste industrierna. Generalerna tog åter över. Det tycktes som om en cirkel slutits.

Bokbål, ofrivillig exil, fängelse och förföljelse är den chilenska juntans metoder för att stoppa de chilenska författarna och den chilenska litteraturen. Men de låter sig inte tystas. Före kuppen, under Allende, utvecklade de en litterär och kulturell rörelse som representerade folkets erfarenheter. Politisk och kulturell medvetenhet var samma sak. Idag fortsätter chilensarna trotsigt att utveckla denna medvetenhet.

Denna novell är skriven av författaren Carlos Cerda och skildrar en enkel, alldaglig scen i Chile under diktaturen. Den handlar om rädslan och oron, om det dagliga förtrycket och de enkla men ändå så svåra uttrycken för en begynnande motståndskamp.

Carlos Cerda föddes 1944 i Santiago. Han studerade senare filosofi och var universitetslärare vid Chiles universitet. Från 1971 var han redaktör för tidskriften *El Siglo*, tillhörande Kommunistpartiet. Han har givit ut flera böcker. Efter att ha tvingats fly är han nu bosatt i DDR där han forskar vid avdelningen för romanska språk vid Karl Marx-universitetet i Leipzig.

Novellen är hämtad ur en novellsamling utgiven av det norska förlaget Pax. Novellsamlingen heter *Chilex* och presenterar chilensk litteratur i exil. Du kan beställa boken från Pax Forlag A.S., Gåteborggt 8, Oslo 5, Norge.

STILL HET av carlos cerda

Då han rev loss arket var det som om också stillheten revs upp som ett papper. Manuel skrev ned frågan på papperet och sände över det till Montes utan att se på honom, medan han låtsades som om han koncentrerade sig på historieboken. Montes läste, lät blicken tveksamt glida över vattenflaskan medan han tänkte och sedan skrev ned svaret. Därefter sköt han papperet över bordet och lät det ligga framför Bassano. Bassano såg först på Manuel, så på Montes och skrev sedan en rad till på samma ark innan han åter stoppade pennan i munnen. Manuel drog åter arket till

Teckning: Ulf Lundqvist

sig och undgick försiktigt de tomma glaset, så lade han det vid sidan av historieboken igen – bland skrivhäftet, suddgummi, anteckningar och slitna böcker. Genom stillheten hördes skrapningarna från pennorna – en jagad, nervös skrivning, bara avbruten under korta ögonblick. Stillheten gjorde det också möjligt att höra det svaga, men ihärdiga ljudet från rummet bredvid: strykjärnet som gled över fuktiga kläder, – ett pipande ljud som låg stilla i luften i ett par sekunder innan det dog ut.

Denna lördag hade Manuel kommit hem sent. Han kysste modern efter att ha slängt jackan och böckerna på soffan och bad henne om ursäkt. Modern förskansade sig bakom en förnärmat tystnad.

– Du får förstå om jag då och då blir kvar en liten stund med kamraterna, mamma.

– Klockan är över tre. Tre timmar är ingen liten stund – hon gjorde rösten hård, den blev knapp och opersonlig som en förlängning av tystnaden.

– Jag kan inte springa direkt hem från skolan varje dag. Jag vill ha vänner, mamma.

– Du kan prata med dem i skolan.

– Du vet att det inte går – han svalde en resignerad envishet. Han såg på modern och sänkte blicken.

– Men vad är det du pratar med dem om? – moderns knutna stämma löstes upp i tårar, som fyllde hennes ögon. Ute från köket sa hon till honom att han kunde ta vännerna med sig hem, att han kunde gå ut precis när han ville bara han lovade henne att efter skolan först komma direkt hem.

Då hon kom ut i matrummet med en tallrik böror och satte framför Manuel, sa han att det var klart, det skulle han göra. Och att samma eftermiddag skulle det komma två kamrater för att förbereda ett historieprov.

– Ska du inte äta, mamma? frågade han när hon tog fram en grön tablett ur en liten ask, fyllde vatten i två glas, och innan hon svalde tabletterna, blev stående och stirrade på honom som om hon inte kunde tro att han verkligen satt där frisk och hel med en tallrik böror som han glupskt satte i sig.

tan för då kom nästan inga bilar. Då nådde ljudet från leken utanför in: ljuden av springande steg på asfalten, dunsar av bollar mot väggen, – och in genom det öppna fönstret kunde man också höra, som ett fjärran sus, utsändningen av fotbollsmatchen i Santa Laura från baren på hörnet.

– Du borde äta, mamma – det var både bön och befallning i Manuels röst – Du kommer att bli sjuk om du inte äter.

– Senare, när huvudvärken går över. I morgon är det söndag.

Manuel såg ned i tallriken och kom ihåg andra söndagar. Moderns glädje tidigt uppe vid frukosten, denna glädje som bars in med hennes röst från rummet vid sidan om, till honom som knappt hade börjat vakna: – »Stig upp Manuel. Det är söndag idag. Vi borde komma dit tidigt för att inte behöva stå i kö», – denna uppspelthet och glädje som fick honom vaken; ut från badet, från köket med klirr av koppar och skålar, från matsalen; för att så inta rummet och svepa in henne i ljus när gardinen drogs åt sidan. – Stig upp, sömntuta; pappa väntar på oss. Och hon hade tagit på sig en annan kjol än söndagen före, och hon hade sminkat sig, och hon var vacker.

– Ja, mamma.

Modern gick bort till byffén och tog ett par paket från en låda och la den på bordet.

– Don Pedro skickade det här paketet med cigaretter från butiken och senora Rosario kom med ett halvt kilo te. Hon berättade att de kommer att släppa ut kusinen snart. Det verkar så. Advokaten sa det.

– Om det vore så väl, – i Manuels röst låg ett nytt hopp. – Om det bara vore så väl, upprepade han.

– Jag måste nog stryka och göra i ordning paketen. Och skriva. Moderns röst kalkylerade, beräknade tiden, planlade resten av eftermiddagen.

– Stryk och skriv du. När grabbarna har gått, ska jag göra i ordning paketen åt dig.

Han tänkte på soldatens uttryck, den bestämda, beordrande rörelsen med huvudet, och han såg sig själv som knöt upp snöret, bredde papperet över bordet och överlät det nakna innehållet till soldatens övade händer, som kände på det, knölade ihop skjortorna, vägde

kartongen med cigaretter i handen innan han rev upp det, innan han tog en och sedan, efter ett ögonblicks tvekan, ännu ett cigarettpaket, allt medan han såg på honom med detta eviga leende. Efteråt inspektion av fickorna, soldatens händer som rörde och vände på honom, befallde honom och gav honom små slag i magen, och hela tiden detta leende. Inspektionen av moderns väska och så genomläsningen av brevet som hon mödosamt hade satt ihop under loppet av en vecka, en oändlig mängd av små himmelsblå ark där hon berättade allt i ett överflöd av detaljer (detta var något Manuel utgick ifrån för han läste dem aldrig) för när hon besökte honom brukade hon alltid glömma något, och för att på så sätt kunde fadern läsa dem många gånger, och återuppleva något av söndagsglädjen. Detsamma gjorde modern med sina brev på natten när hon befallde honom från sitt rum: – Släck ljuset och sov annars orkar du inte stiga upp i morgon, – och han släckte ljuset för han visste att modern helst ville läsa dessa brev ensam, i denna totala intimitet hon skapade när hon bad honom sova.

Soldaten betraktade brevet, läste några rader, leendet blev grovt av antydningar, han såg på henne, och därefter släppte han de utbredda arken ned på byltet, ned på cigarettpaketet som låg utströdda, ned på kläderna som låg i oordning.

– Tala inte om det för honom idag, mamma. Tala inte om att jag kom hem sent och att du var rädd.

– Klart att jag inte talar om det för honom. Hur kan du tro det. Och så: – Ta en apelsin, pojken min.

För att slippa se på henne, försänkte han sig i fruktens orangegula rundhet. Han tänkte: – hon kommer att säga det till honom. Det fina med dessa brev är att de talar om allt för varandra. Hur kunde hon vänja sig vid att soldaten läste breven? Första gången grät hon av raseri och efteråt ville hon inte ge det till fadern. Nästa gång såg han att hon rodnade av skam. Tredje gången gav hon det indignerat ifrån sig. Nu ger hon brevet till dem och blir stående och ser stint på dem, och hon vet att de inte vågar skratta. Hur kunde hon vänja sig vid det? En dag då de var på hemväg från fångelset frågade han henne om det och hon sa:

– För att det inte alltid är densamme, eller kanske för att jag inte bryr mig om dem, eller för bägge delar, – och hon sa inte något mer på en lång stund. Men hon fortsatte att tänka på det, och då vi kommit hem, sa hon det som Manuel menade måste vara den verkliga orsaken:

– Vet du vad? Jag tror att jag inte bryr mig om dem för att jag inte räknar dem som människor.

De bodde på en lugn gata med gamla hus, garage och små butiker. Lördag eftermiddag kunde man spela boll på ga-

Han delade apelsinen i två och gav henne hälften. Modern åt apelsinklyftorna långsamt och tog kärnorna ur munnen och lät dem falla ned på tallriken, utan att se på honom, fjärran. Han satt utan tankar och iakttog hennes rörelser, handens vandring upp för att ta apelsinkärnan från tungan, så till tallriken för att lägga den ifrån sig och så på nytt upp till munnen, allt medan han kände den syrliga smaken i sin egen mun, den bitter-söta saften rinnande genom halsen. Just då var det som om halsen hans snörde sig samman. Under ett ögonblick höll han fast bilden av moderns hand som hängde i luften mellan munnen och tallriken, den modlösa blicken, några rynkor som han inte hade sett förut, och smärt-samt vände sig hans tankar till dessa brev, till dessa lördagseftermiddagar som användes till att göra i ordning paketen, till denna ensamhet som hade kommit till huset för att stanna, för att förtära det. Den bittra saften satte sig inte bara fast i halsen, den fick också tårarna att komma fram medan han harklade sig, medan han försökte hosta, medan han slog sig våldsamt för bröstet och kände hur han höll på att kvävas.

– Det var apelsinen – sa han då han kunde tala igen, medan han torkade tårarna.

Montes och Bassano kom klockan halv fem. De satte sig vid matbordet, hämmade av moderns närvaro. Hon kom med tre glas och en stor flaska mineralvatten och satte sig ned tillsammans med dem.

– Ska ni ha prov? – frågade hon.

– Nästa vecka, svarade Bassano vagt medan han tittade på Manuel.

– Vi har mycket att läsa, mamma, sa Manuel och såg på Montes och Bassano.

De satt stilla. Modern gick in i sitt rum och kom tillbaka med en sykorg och två skjortor.

– Stör jag?, frågade hon då hon hade satt sig ned.

– Nej, señora, sa Montes leende.

– Vi ska förbereda provet, mamma.

– Det är bra, läs på bara. Jag sätter mig här tillsammans med er medan jag gör i ordning de här skjortorna.

De såg på varandra, missnöjda.

– Det är sant att vi måste läsa, mamma.

– Men om det är så att jag inte stör, sa modern och hoppades på att Montes och Bassano skulle vara eniga med henne. – Stör jag er?

– Nej, señora. Denna gång var det Bassano som svarade, följd av en ny tystnad.

– Jag vet varför du stannar här, mamma. Manuels röst lät barnslig – men du tar fel. Om vi hade velat mötas, hade vi gjort det på något annat ställe.

– Då är det ju klart då. Bara läs på.

– Och förresten vet du att jag inte är med på det längre. Att sedan jag lovade det så håller jag det. Om du inte tror mig så fråga dem, – och han vet att hon inte tror honom, varken honom eller dem.

– Nej, han är inte med, säger Bassano utan någon som helst övertygelse. Meningen blir hängande i den spända atmosfären som en uppenbar lögn.

Det uppstår en ny tystnad som varar ännu längre. Montes tar sin historiebok och bläddrar i den, modern syr som om de inte fanns i närheten, som om hon var ensam hemma och väntade på att sonen skulle komma. Manuel gräver naglarna ner i duken och ser på modern i smyg. Bassano ser ut som om han letar efter flugor i glaset.

– I den här boken står allt. Det gäller bara att sammanfatta det, säger Montes och skickar över boken till Manuel.

– Det är klart. Manuel bläddrar i boken. – Men anteckningarna är också bra att ha. Jag föreslår att vi läser både boken och anteckningarna och sedan gör vi frågor till varandra som om det var ett prov.

– Bra, säger de och tittar bort på modern i smyg.

Montes börjar läsa utan större intresse. Efter en stund går modern ut i köket. Klirret av koppar och skedar hörs över hennes röst som redan är lugnare.

– Ni skall få en liten kopp te, säger hon medan Manuel gör tecken till dem att de ska fortsätta, och nu är det Bassano som läser.

När hon kommer in med teet, blir läsningen avbruten. De pratar och skojar med varandra.

– Ni borde läsa, säger modern. Ni ska visa att ni är duktigaste.

– Det bara är så att vi är inte de duktigaste, säger Bassano och skrattar.

Och när han slutat skratta:

– Rektorn sa att de inte ska utvisa oss, för att ge oss en chans, för att se om vi kan börja om på nytt, säger han och skrattar, men skrattet fryser till i munnen när han möter Manuels iskalla blick.

– Det sägs att han sa det, inte vet jag, lägger han till medan han tittar på modern.

– Om vi är duktiga elever kan de inte göra oss något, hävdar Montes med en spelad övertygelse.

– Det är precis som jag tror, säger modern i ett försök att tro på det, och när allt det här är över, skall ni gå på universitetet och där kommer ni också att vara de duktigaste. Och då kan ni hålla era möten igen och ge ut era tidningar och allt det där.

– Som om det bara var det som skulle hända. Manuel biter av meningen medan han rör i koppen.

De dricker tyst upp teet, övertygade om att vilket som helst nytt samtalsämne åter kan röra upp den spänning som ligger som en rök över hela huset.

– Nå, då gör vi väl ett prov för varandra, säger Manuel. Jag föreslår att var och en av oss skriver ner en fråga och personen vid sidan av svarar och skriver en ny fråga.

– Bra.

– Som om ni skulle spela kort, säger modern medan hon bär ut kopparna i köket. När hon kommer in igen finner hon dem djupt upptagna. Tyst samlar hon ihop sykorgen och skjortorna och går in i sitt rum. När hon kommer ut böjer de sig åter tyst över skrivböckerna.

Modern tar klockan med sig in i rummet bredvid. Spänt lyssnande hanterar hon strykjärnet medan hon ger stillheten sin egen rytm. Genom denna tystand hörs pennorna som raspar över papperet, det svaga ljudet från en bok när en sida vänds.

Hon tänder ljuset eftersom det har börjat bli mörkt och tystnaden sjunker ned över henne som en belöning. Äntligen är hon lugn. Det genomträngande ljudet från strykjärnet mot fuktiga skjortor hörs in till matsalen och detta ljud, som också är svagt, blir liggande i luften ett par sekunder innan det dör bort. Manuel sträcker ut armen och tar papperet som Bassano har lagt på sin skrivbok.

Han läser: *Bandanos fick tag på målningen. Har du penslarna?*

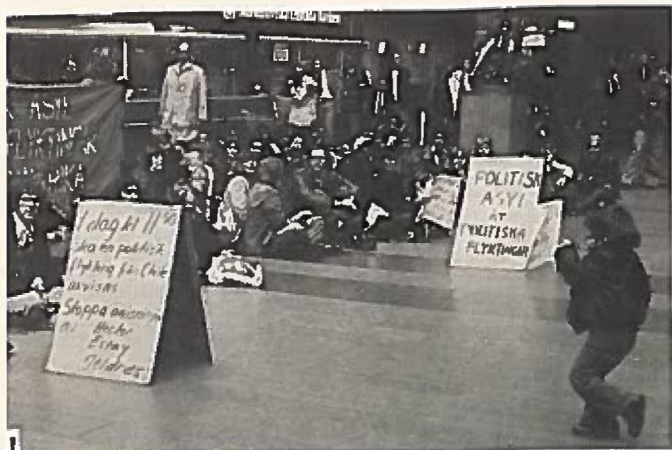
– Ja, och det där med bilen är också i ordning. Kommer de från femte?

– Tre stycken. Vaktmannen är på sin plats bara till klockan nio. När gör vi det?

Han tittar på dem, lyssnar åter till pipet från strykjärnet, böjer sig ned över papperet och skriver:

– I morgon.

1 Klockan var ungefär kvart i elva när vi – ett femtiotal latinamerikaner och svenska medlemmar i Chilekommittén – satte oss ner i den stora avgångshallen på Arlanda för att protestera mot avvisningen av den chilenske flyktingen Hector Estay Jeldres.

2 Vi var noga med att förklara för resenärer och personal varför vi demonstrerade. Och vi mötte stor förståelse. Nästan alla, dock inte Arlandapolisens chef Sven Smedjegård (t.v. på bilden) så att de inte stördes av oss, utan sympatiserade med aktionen.

3 Så plötsligt, ungefär samtidigt som planet lyfte och vi skulle meddela i megafonen att demonstrationen var slut, gick polisen brutalt till anfall.

4 Folk slängdes omkull på golvet. Många – både demonstranter och åskådare – chockades. Fyra kamrater – två svenskar och två latinamerikaner – greps. En grym utvisning hade följts av ett brutalt angrepp på demonstrationsrätten.

Bilder: Katy Strandberg

Glöm inte Hector!

Den 29 sept. avslag Invandrarverket Hector Estay Jeldres ansökan om politisk asyl. Två dagar senare avvisades han och sattes på ett plan till Peru. Det är troligt att han därifrån sänds direkt till Chile. Han saknar nämligen visering för Peru. Dessutom strävar den peruanska regeringen efter goda förbindelser med chilejuntan och situationen för Chileflyktingarna i Peru försämrats snabbt.

Under Allendetiden var Hector aktiv i Socialistpartiet. Direkt efter kuppen flydde han till Argentina. Där trakasserades han av polisen och det fanns stor risk för att han skulle fängslas.

Via Peru lyckades han ta sig till Sverige. Det är därför som han nu sändes tillbaka till Peru.

Hector är den första politiska flykting som avvisas sedan Invandrarverket beslutade att inte längre särbehandla chilenska flyktingar. Grund för detta är bl.a. rapporter från svenska ambassaden i Chile som säger att juntan inte längre fängslar oppositionella i samma utsträckning som tidigare. Detta samtidigt som antalet »försvunna» fångar i Chile uppgår till minst 2 500. Och samtidigt som utrikesminister Karin Söder i kraftfulla

ordalag i FN kräver att juntan redovisar var de försvunna finns.

Om fallet Hector Jeldres begravs i tysthet kommer vi att få se svenska myndigheter sända allt fler politiska flyktingar tillbaka till fängelse och tortyr i Chile, Argentina, Peru och andra diktatorländer. Detta får inte ske!

SLA TILLBAKA ANGREP-PEN MOT ASYL RÄTTEN!

DET HÄR VILL JU

Den bild makthavarna i Chile vill sprida av sig själva liknar knappast vad vi brukar läsa om Chile i svenska massmedia.

Det som för folket i Chile är en ekonomisk katastrof med svält och arbetslöshet — det är i juntans propaganda stora ekonomiska framsteg.

Här några citat från go-
rillornas PR-skrifter:

Vill man ha en bra bild av hur chilejuntan vill bli uppfattad så kan man prenumerera på en liten oansenlig månadstidskrift — Chilegram.

»Det är ingen överdrift att säga att 1977 kommer att bli dret för Chiles stora språng», läser vi i Chilegram. Uttryckt i klartext (vilket man gör i denna tidskrift) betyder det att Chile förväntas få en inflation på bara 90 %. Det är en halvering av 1976 års inflation. Bruttonationalprodukten, som 1976 låg 12,9 % under 1975 års siffror, skall förbättras med 4 % i år.

Hur de ökade produktionsvinsterna skall fördelas mellan inhemska och utländska kapitalägare avslöjas inte i Chilegram.

11 september förra året fick Chiles grundlag några tillägg. Grundlagsutredningens ordförande, Enrique Escobar, förklarade principerna för grundlagen i Chilegram:

»Personer som är inblandade i handlingar som kan skada det demokratiska systemet, eller syftar till att förstöra eller ändra det, får inte bli stats-tjänstemän, oavsett om det innebär kontakt med allmänheten eller inte. Samma gäller för de som försvarar brott eller politiskt våld.»

Vidare säger Escobar att de politiska partierna inte får blanda sig i fackföreningarnas arbete, val på universiteten, intresseföreningar eller grannskapskommittéer. Dessa får i sin tur inte heller blanda sig i partiernas arbete.

Att demokratin i Chile inte ser riktigt ut som demokrati på andra håll i världen förklaras sålunda:

»Det faktum att det fortfarande finns hemliga terroristgrupper tvingar den nya regeringen i enlighet med internationellt accepterade regler att vidta exceptionella åtgärder.»

»Men», konstaterar Chilegrams redaktör, »medborgarna accepterar uppoffringar av sina friheter och sin levnadsstandard för att komma över en kris som är lika mycket konstitutionell som ekonomisk och social.»

En av de viktigaste teserna i militäremas propaganda är att Sovjetunionen bedriver en förtalskampanj mot dem.

»Det pågår en världsomfattande kampanj för att vanära Chile, den lilla nationen som vågade bekämpa Sovjetimperialismen i kampen för sin frihet», skriver de. Att de hade god hjälp av USA-imperialismen för denna »befrielse» nämner de däremot inte.

En annan grundide hos Chilejuntans propagandamakare är att de har Gud på sin sida i sin tappra kamp mot kommunismen. I artikeln »Vad bibeln säger om kommunismen» förklarar de:

»Det är vår övertygelse att kommunismen idag verkligen för första gången i historien avspeglar den förutspådde Antikrists rätta natur och anhängare. Den kristna förklaringen till kommunismens

och socialismens framgångsrika utveckling och konservatismens partiella misslyckande är — Satan.»

Men Guds företrädare på jorden är inga pålitliga bundsförvanter konstaterar de bittert i Chilegrams aprilnummer.

»Med djup sorg och skräck bevittnar vi hur felaktiga ideer och kristendomens fiender tränger in i den katolska tron och hur de smälter samman med teologin. Marxismen är den mest framgångsrika; Det är förvånansvärt att en så stor del av kyrkans män tänker i marxistiska termer och tillåter marxismen att infiltrera kyrkan, teologin och liturgin med sina förgiftade tankar.»

11 september är enligt Chiles propagandamakare befrielsens dag som firas med parader, Pinochets tal till nationen, mässa för de som stupade i

striderna (på juntans sida naturligtvis) o s v. En och samma bild med några glatt vinkande ungdomar förekommer i flera broschyrer och tidskrifter

er (det kanske inte är så lätt att hitta människor som är fyllda av entusiasm inför militärkuppen).

I den påkostade bildboken Chile Ayer Hoy (Chile igår idag) visas bilder från Chile under Allendetiden på ena sidan och från idag på andra sidan. För att läsaren riktigt skall förstå skillnaden mellan gott och ont så har alla bilder från Allendetiden tryckts på svarta sidor och alla bilder från idag på vita sidor. Bilderna från Allendetiden är dessutom ofta korniga, oskarpa och repiga — allt för att ge ett intryck av elände och katastrofstämning.

AnneMarie Svedin

NTAN VI SKA TRO...

Så här vill Chiles propagandamakare att vi ska tro att Chiles folk hyllar »befrielsen» den 11 september. Men denna bild förekommer på så många håll så att man nästan tror att det inte finns fler som är glada över statskuppen.

VÄND!

Med enkla propagandistiska metoder försöker juntan skapa en bild av hur dåligt det var i Chile under Allende och hur bra det är nu. Men texten och bilderna stämmer inte särskilt bra överens. Under bilden till höger står »Hat, spänning och till och med splittrade familjer».

Den andra bilden (till vänster) som inte säger ett dugg om känslorna hos de avbildade människorna eftersom de mest ser ut som små myror på bilden har följande text:

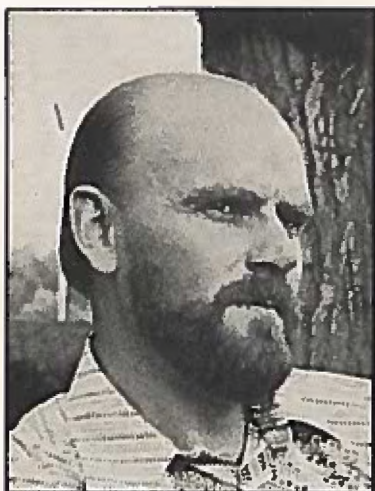
»Tron på framtiden och enhet bland Chiles folk stimulerar nationens ansträngningar att bygga upp ett nytt land».

... MEN HÄR ÄR SANNA

Berndt Hörstrand är en av de som haft tillfälle att se chilenska fängelser och fängslager från insidan utan att själv vara fånge. Han har nämligen varit fängelsemissionär i Chile utsänd av den svenska pingstkyrkan under tre perioder, 1965–1977.

Nu arbetar han som tolk åt de latinamerikanska flyktingarna på AMS-lägre i Moheda. Där träffade vi honom och frågade vad han visste om de försvunna fångarna.

BERNT, F.D. FÄNGELSEPRÄST I CHILE:

– Polisen kommer om nätterna, när det råder utgångsförbud och griper juntans motståndare. Familjemedlemmar ser det, grannar ser det. Men när kyrkan frågar vart de försvunna tagit vägen, så vet polisen ingenting, berättar Berndt Hörstrand,

– Ingen av de som försvunnit har kommit tillbaka, men vi vet var många av dem finns. Vi känner till källare i Santiago där de hålls inspärrade, vi vet att under officersmässarna sitter försvunna fångar. Vi vet att många av dem passerar genom Via Grimaldi, f.d. DINA:s högkvarter och förhørscentrum. Det har vi hört genom andra fångar.

Officiellt finns inga politiska fångar i Chile längre. Juntan försöker sprida ut rykten att de som försvunnit finns i Argentina. Kanske är det för att de så småningom vill försöka släppa dem. Det tror Hörstrand.

Osäkerheten total

Men för de försvunna är osäkerheten total. Berndt Hörstrand har hört andra fångar som berättat hur de mött personer som redovisats som försvunna. De har inte vågat berätta något om sin situation, de har varit smutsiga, orakade och haft trasiga kläder. Det enda de vågat tala om är neutrala saker och de har undrat vilket år det är och vilken dag.

Den groteska situationen i Chile är nu att de oppositionella som kan fällas för något vanligt brott klarar sig bättre än de som bara är politiska fiender till juntan. För de som kan klassas som brottslingar döms i domstol och placeras i fängelser som visserligen är oerhört dåliga (maten är urusel och hygieniska förhållandena helt undermåliga), men de får ändå träffa sina anhöriga, de har kontakt med omvärlden och de vet när de ska släppas. Dessutom har de rätt att få sitt fängelsestraff utbytt mot exil om de kan få visum till något land.

Att påtryckningar hjälper tror Hörstrand. Juntan är inte enig, det finns motsättningar och det finns troligen också humanare personer i juntan. Hitills är det inte så många av de försvunna som dykt upp som lik i någon flodmynning även om det också förekommer. Känsligast är Pinochet och hans kumpaner för press från USA och FN.

Mellan f d Dina och flottans säkerhetstjänst SIM råder motsättningar. Motsättningar som kan utnyttjas av de som vill hålla sig undan, genom att de som är efterlysta av f d Dina beger sig till Valaparaíso där SIM är starka och tvärtom.

Förändrade fängelser

Hörstrand har varit i Chile sedan 1965 i tre olika omgångar. Han har sett hur fångarnas situation förändrats. Före kuppen 1973 fanns inga politiska fångar. Däremot förekom det tortyr mot kriminella för att de skulle erkänna. Men det beivrades av myndigheterna. Strax efter kuppen greps en massa människor, många som inte hade den minsta anknytning till något förbjudet parti eller var motståndare till juntan. Men principen var grip hellre för många än för få. Fänglägren var överfulla och tortyren utbredd. Det var framför allt före rättegångarna fångarna torterades för att tvinga fram bekännelser. När fångarna väl dömts är risken att de ska torteras mindre.

Underofficersmässen med adress Peonono 157 i Santiago är ett av de ställen där »försvunna» bevisligen hålls inspärrade.

Nu grips inte lika många, och polisen vet mycket bättre vilka personer de ska leta efter. Men de gripna har det värre nu. Polisen kan ägna sig åt mycket mer utstuderade metoder, de kan arbeta mycket mer i lugn och ro nu när de försöker bryta ner fångarna. Många som bara arbetar med rent humanitärt arbete i ex barnmatsalarna, försvinner, däremot har juntan en viss respekt för utlännningar och för kyrkan. Att förbjuda katolska kyrkans humanitära arbete vågar de inte.

Anne-Marie Svedin

Juntans lögnar om att alla politiska fångar släppts sedan 1976 är så ihåliga att inte ens fängvaktarna på fängelserna försöker upprätthålla dem. När en svensk kamrat skulle besöka en fånge i ett fängelse i södra Chile i april, delades de besökande upp i två grupper:

– De som ska besöka politiska fångar bildar kö till höger, övriga till vänster! ropade vaktens vid fängelseentrén...

NGEN OM CHILE IDAG:

LUISA, CHILE, 10-BARNSMAMMA:

»Under många år har jag hjälpt till hos familjen López. Senor López arbetar på gruvans kontor. En gång i veckan går jag hem till dem och tvättar och städar och ordnar med maten. Ibland blir det lite strykning också. För det får jag 40 pesos plus mat per gång. Inte är det mycket, men jag måste försöka göra något för att dryga ut min mans inkomst. Han arbetar i gruvan, tillhör dem som gör

det farligaste arbetet och har lägst betalt.

För oss kvinnor är det nästan omöjligt att hitta arbete här i stan. Allt rör sig ju kring gruvan och där arbetar bara män. Vi kvinnor får ta vad vi kan få och vara glada åt det. Men inte räcker mina pengar långt. Förr åt vi ett kg bröd bara till frukost. Det kan vi inte längre eftersom brödet kostar närmare 10 pesos per kilo. «

Luisa, precis som de flesta andra chilenska och latinamerikanska kvinnor lider svårt av att se hur hon inte kan få sin mans och sin egen svältlön att räcka ens till det mest elementära för familjen. Hårdast av alla drabbar det barnen i uppväxtåldern. I en sådan situation är det alltför lätt för både kvinnor och män att försöka fly från problemen genom att ta till spriten. Under de senaste två åren har alkoholismen i allmänhet ökat katastrofalt i Chile och den drabbar fler och fler kvinnor. Detta står tragiskt tydligt i gruvsamhället.

Ekonomisk mordplan

Juntans ekonomiska mordplan får svåra och djupt tragiska konsekvenser. Några resultat är att den 5 % rikaste delen av befolkningen får mer än 50 % av nationalinkomsten (1973 var siffran 22,7 %). 85 % av alla familjer lever på en inkomst lägre än existensminimum och 60 % av dessa familjer kommer inte ens upp till något som skulle kunna kallas överlevnadsnivå.

Förtvivlan över att se hur resultaten av arbetet under Allendetiden slås i spillror och hur vänner bryts ned och knäcks totalt. Kampen mot de egna ekonomiska svårigheterna. Oron över försvunna och fängslade familjemedlemmar, släktingar och vänner. Allt detta ger spår som varken kvinnorna eller männen läng-

re kan dölja i sina ansikten. Rädsla, oro och desperation är de värsta fienderna att bekämpa.

Den chilenska arbetar- och medelklasskvinnan hamnar i en ekonomisk rävsax. Trots att hon borde förvärvsarbeta för att hjälpa upp familjens ansträngda ekonomi, så lönar det sig knappt. Den lön hon får väger inte upp vad hon kan spara i hemmet genom att göra allt själv.

Tiggande barn

En chilensk kvinna har hela ansvaret för barnen. Barnens problem är lika mycket hennes. Därför känner Luisa stor solidaritet med de många barn som blivit föräldralösa — »det kunde lika gärna ha varit min».

För att komma »till rätta» med de föräldralösa och svårt undernärda barnen satte juntan för några månader sedan igång en kampanj. Denna går ut på att varje familj som inte har småbarn bör adoptera ett eller åtminstone stå som »fader» för något barn på juntans barnhem.

Juntan vågar naturligtvis inte fråga sig vad det beror på att så många barn helt plötsligt blivit föräldralösa eller varför undernäringen bland småbarnen i Chile nu ökar så katastrofalt.... Precis som i tidningen El Mercurio, 1 april

1977 nöjer man sig med att konstatera resultatet men blundar för orsakerna.

»I vår huvudstad finns det 6.000 barn mellan 7 och 13 år som driver omkring eller tigger på gatorna. Karabinjärerna grep 22.000 barn i åldern 2-15 år mellan november 1975 och november 1976. De flesta barnen skickades tillbaka till sina föräldrar. Under det sista kvartalet 1976 greps 6.984 minderåriga av vilka 79 % ägnade sig åt lösdriveri och tiggeri.»

Problemen förbjuds

Dessa uttalanden talar sitt tydliga språk. I stället för att lösa problemet sätter militärerna upp förbud mot dess yttringar. Juntan har förbjudit all sorts tiggeri, men i skydd av mörkret knackar det på dörrarna i bostadsområdena och barn, ungdomar och vuxna ber om de sista smulorna från matbordet. Tysta, skrämda och nervösa tittar de sig omkring i alla riktningar för att kontrollera att ingen karabinjär eller militär ser dem.

Alla Luisas barn går i skolan. Den äldsta på universitetet under stora ekonomiska uppoffringar. Frågan är dock hur länge till de ska kunna gå i skolan. Enligt juntans nya direktiv ska en obligatorisk skolvärdgift införas både för dem som går i grundskolan och dem som går i gymnasiet.

Barnen berättar, att en del av deras klasskamrater en dag helt plötsligt bara slutade komma till skolan. Samma sak berättade äldsta dottern Erica om sina kurskamrater på universitetet. Det finns uppgifter som säger att 200 skolbarn relegerades i Chile under mars 1976 och att 20.000 studenter sparkats ut från universiteten sedan kuppen, på grund av föräldrars eller egna vänstersympatier.

Kristina Lindskog

Skulle du klara det här?

Titta på de här priserna på olika basvaror i Chile. Försök att räkna ut hur du skulle klara att försörja en familj på minimilönen 700 pesos/månaden. Föreställ dig sen att du tillhör de ca 45% arbetslösa eller undersysselsatta som inte ens har den lönen...

Alla priser är i pesos:

1 liter mjölk...6:30
12 ägg...20:00
Bröd, 1 kg...8:30
Margarin, 250 g...11:70
Ris, 1 kg...10:30
Socker, 1 kg...9:10
Nötkött, 1 kg...14:40
Bussbiljett...1:70

VENEZUELA

När det sprutar olja ha

Foto: Bertil Fransson

Skyskrapor, amerikanska lyxåk, privatflygplan – det är vad oljan har givit ett fåtal i Venezuela.

Men för de flesta är livet sig likt – samma käckvarter, samma fattigdom på landsbygden som innan oljan började spruta.

Den civila flygplatsen utanför Caracas, Venezuelas huvudstad, är den största i Latinamerika och den näst största i hela Amerika. För stadens arbetare och tjänstemän har det blivit ett riktigt söndagsnöje att komma hit för att bevittna privatflygplanens avgångar och ankomster. Planen brukar landa med en täthet av ett i minuten. Det är de rika som återvänder med sina familjer efter att ha tillbringat helgen i inlandet, på de Karibiska öarna eller t o m i USA.

Dessa söndagseftermiddagar ger en levande bild av den värikhet, som följt i oljerike-

domarnas spår, och som finns överallt: den märks i de ultramoderna skyskraporna, de väldiga motorvägarna, de europeiska och amerikanska lyxåken och i affärernas dignande utbud av lyxkonserver och matvaror importerade från världens alla hörn.

Dessa rikedomar var helt otänkbara i början av århundradet då Venezuela fortfarande var ett efterblivet jordbruksland, som under blockadhot tvingades betala sina fordringsägare i England, Tyskland och Italien. Städernas käckvarter, där en fattig och undernärld befolkning trängs i undermåliga papp- eller vasshus, liksom den utbredda misären på landsbygden är kvarlevor från den tiden. Men de åskådliggör också hur snett dagens oljeinkomster fördelas.

Oljan upptäckts

Oljan upptäcktes 1917 medan Juan Vicente Gomez, en av Latinamerikas mest långlivade tyranner, självsvåldig styrde landet som om det varit hans eget storgods. Han använde

oljepengarna till att betala landets skulder, till vägbyggen och till att gynna de redan privilegierade. Det blev inga pengar över till utveckling och social välfärd. Med bajonetter och vapenmakt höll sig Gomez kvar vid makten i trettio år.

Redan från början hamnade oljeutvinningen i händerna på utländska bolag. Maracaibosjön, som under kolonialtiden varit tillhåll för dåtidens pirater och sjörövare, förvandlades till en väldig oljekälla, som blev ett fett byte för Esso, Gulf och Shell, m fl.

Svart guld

Med tiden ryckte Venezuela fram och blev en av världens främsta oljeproducenter – 1969 låg landet på tredje plats efter USA och Sovjetunionen, Venezuela blev ett av Latinamerikas rikaste länder, och tusentals invandrare strömmade till, drivna av lycko-drömmar och bländade av det svarta guldets. Men bara ett fåtal fick vara med och dela kakan.

Det brukar sägas på dessa breddgrader att varje barn föds med ett bröd under armen. Och nog kan man säga att Carlos Andres Perez' regering föddes med ett saftigt bröd under armen: Perez blev president 1974 i samma veva som OPEC-länderna¹⁾ visade sin styrka genom en kraftig höjning av oljepriserna. Venezuelas exportinkomster som 1973 legat på ca 24 miljarder kronor nära tredubblades 1974 till ca 64 miljarder kronor.

Men folkets flertal gynnades inte särskilt av dessa plötsliga rikedomar. I första hand avsattes pengarna till att ytterligare utvidga olje- och gruvnäringarna i landet. Samtidigt utnyttjades de ekonomiska resurserna för att hävda Venezuelas ställning i storpolitiska sammanhang:

• Man backade ivrigt upp Andinska Pakten

• Perez föreslog ett gemensamt ekonomiskt system för Latinamerika – det s k SELA (Sistema Económico Latinoamericano)

Var den fattige inget fat

• Venezuela gav frikostiga bidrag till diverse företag som drivs gemensamt av de karibiska och centralamerikanska staterna – t ex inom sjöfarten och kaffeförsäljningen.

Med såna utspel försökte Perez och hans medhjälpare föra fram Venezuela som enhetens och gemenskapens apostel i Latinamerika.

Nationaliseringen

Men mest känd har väl den nuvarande regeringen blivit för sin nationalisering av oljeutvinningen föregående år, d v s 1976. Den genomfördes med ett enhälligt stöd från alla de parlamentariska partierna. Något uppseendeväckande godtog de drabbade multinationella bolagen åtgärden utan invändningar. En representant för Esso, Martin K King, förklarade att hans bolag var helt nöjt: »jag tror att bägge parter är tillfredsställda – regeringen tar över oljeindustrin utan att löpa några risker, och vi får en rimlig avsättning för en teknologi, som vi ändå måste utveckla. Det är sådant som ligger i tiden – och det är en vinstgivande affär», (Business Week 9 augusti 1976).

Visserligen bytte oljekällorna ägare, men de nya statliga bolagen arbetar med samma personal som tidigare. Och staten lät oljebolagen behålla kontrollen över distribution och försäljning, som är det mest vinstgivande ledet i oljehandeln. Vidare förutsätter nationaliseringen upprättandet av olika gemensamma företag varigenom de multinationella bolagen kan räkna med att även i fortsättningen ta över en stor del av Venezuelas oljeinkomster. Så nog har Esso anledning att vara nöjd med Perez' insatser.

Svält trots oljan

Trots oljemiljonerna tornar svårigheterna upp sig inom landet. President Perez' progressiva framtoning på det utrikespolitiska planet har föga motsvarighet i inhemska sammanhang. Maktmissbruk och

dyrtid präglar arbetarklassens vardag. Regeringens oförmåga att styra över penningöverskottet till produktiva sysselsättningar driver fram en accelererande inflation. Man har inte ens kunnat undvika svält, trots klingande mynt i statskassan – nyligen drabbades landet av en akut livsmedelsbrist, som tvingade myndigheterna att hastigt upprätta en luftbro med importerade livsmedel för att möta de mest skriande behoven.

Bland de breda massorna frågar sig allt fler hur det kommer sig att landet blir allt rikare, medan folkets köpkraft blir mer urholkad för var dag. Och missnöjet spås på med täta avslöjanden om korruption bland politiker och höga tjänstemän – som alltid är det bara de redan rika, som får vara med och sko sig.

Det folkliga missnöjet väller fram spontant och oorganiserat. Än en gång har studenterna fått ta täten, och det senaste halvåret har en rad häftiga sammanstötningar mellan studenter och polis förekommit. Vid sidan om har dessutom olika gerillaorganisationer gjort sig påminta genom byckupationer på landsbygden eller politiska kidnappningar i städerna.

Men de etablerade politikerna är allt för upptagna med sina egna inbördes stridigheter inför det kommande presidentvalet nästa år. I det partikäbblet finns inga antydningar om sociala omvälvningar till folkets förmån. Politikerna uppvisar en kortsynthet som kan komma att stå dem dyrt. Bakom rikedomsfasaden stegras de samhälleliga spänningarna i riktning mot ett totalt sammanbrott.

Oljemakten Venezuela är murken.

Hernan

1) OPEC = De oljeexporterande ländernas organisation.

Teckning: Mats Andersson

Nacka kommun bojkottar juntan!

Inga chilenska varor till Nacka kommun. Det är följden av kommunfullmäktiges beslut att bojkotta juntan i Chile.

En medlem i kommunfullmäktige som samtidigt är medlem i Chilekommitté'n skrev motionen.

I september 1975 krävde alla större fackliga organisationer i Nacka bojkott av den chilenska juntan. Detta följdes 1976 upp med att såväl Byggnads som Kommunal i Nacka samt verkstadsklubben på Atlas Copco adopterade fängslade chilenska yrkeskamrater.

Genom Chilekommitténs och olika fackliga organisationers förarbete hade marken beretts för en aktion också från kommunens sida. VPK i Nacka motionerade i kommunfullmäktige om att Nacka kommun i sin inköpsverksamhet skulle bojkotta chilenska varor.

Chileopinionens talan i kommunfullmäktige fördes av Unni Beltzikoff, sedan flera år tillbaka kontaktman för Nacka Chilekommitté. Motionen hade på förhand fått socialdemokraternas stöd. Dessa hade samtidigt lagt en motion om Sydafrikabojkott,

vilken stöddes av VPK. Det är emellertid borgerlig övertikt i Nacka kommunfullmäktige med fem röster.

Per Langenfeldt, den moderate ordföranden, försökte hindra Unni från att plädера för motionen i sak genom att hävda att den var i strid med kommunallagen. Då Unni fortsatte sitt anförande hotade han med att ajournera mötet.

Kommunallagen innehåller emellertid en paragraf som säger att fullmäktige kan besluta vilka handlingar ordföranden skall läsa upp före beslut. Då Unni hotade med att begära att fullmäktige skulle tvinga honom att läsa upp hennes anförande om hon inte själv fick göra det gav Per Langenfeldt upp.

Unni läste upp sitt anförande medan de flesta borgerliga ledamöter rusade ut i protest.

Unni Beltzikoff i Nacka kommunfullmäktige: Det var Chilekommitténs arbete som lade grunden till framgången.

Vid omröstningen visade det sig att Chile- och Sydafrikaopinionen gick över partigränserna. Större delen av folktopartisterna vek sig och motionerna röstades igenom.

Nacka kommun har alltså be-

slutat bojkotta chilenska och sydafrikanska varor i sin inköpsverksamhet, främst gäller det frukt och andra livsmedel till skolor, daghem etc. En seger för den internationella solidariteten!

Torbjörn Tännstj

Jag är intresserad av att

- ☐ komma i kontakt med en lokalkommitté
- ☐ vara med i en studiecirkel om Chile

Namn

Adress

Telefon

Skicka in talongen till Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm.